

26.9.2013

kirjaamo@minedu.fi
tutke@minedu.fi

Lausunto ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi (OKM003:00/2012)

Ammattiliitto Pro kiittää hallituksen esitykseen tekoon osallistuneita tahoja hyvästä valmistelutyöstä sekä sidosryhmien esille tuomien näkökohtien kiitettävästä huomioimisesta esityksen valmistelun aikana.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä ja tutkintojen kokonaisuus

Suomalainen työelämä on muuttunut huomattavasti näyttötutkintojärjestelmän olemassaolon aikana. Järjestelmä puoltaa paikkaansa erityisen hyvin aikana, jona työurat pirstaloituvat ja osaaminen on merkittävin yksilöllisiin työuriin vaikuttava ja niitä edistävä tekijä. Tutkintojen osaamisperusteinen määrittely tekee näkyväksi sekä työnantajalle että tutkinnon suorittajalle itselleen sen millä on työelämässä merkitystä eli osaamisen. Tiivis yhteistyö työelämän toimijoiden kanssa auttaa kehittämään ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää työelämän osaamistarpeita palvelevalla ja niitä edistävällä tavalla. Keskeistä tässä on tutkintojen riittävä laaja-alaisuus ja hyödynnettävyys useammassa kuin yhdessä työpaikassa.

Ammatillista peruskoulutusta koskevassa lakiesityksessä todetaan, että koulutuksen yhtenä tarkoituksena on työllisyyden edistäminen. Pro kantaa huolta erityisesti teollisuuden työpaikkojen puolesta. Työpaikkojen säilyminen edellyttää, että saatavilla on osaavaa työvoimaa. Lakiesitykseen viitaten Pro painottaa, että tutkintojen yhdenmukaistamisen ei pidä antaa johtaa tilanteeseen, jossa alan erityisosaamisen kouluttaminen jäisi kokonaan yritysten tehtäväksi. Tästä kehityskulusta on jo viitteitä erityisesti ammattikorkeakoulusektorilla, missä ollaan säästöpainneiden alla lakkauttamassa työelämän kannalta merkittäviä koulutusohjelmia. Tilanne on huolestuttava erityisesti pienten ja pitkälle erikoistuneiden teollisuuden alojen kannalta. Työelämässä tarvitaan monenlaista osaamista ja osaamistarpeita olisi tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena, joka pitää sisällään niin ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen kuin korkeakoulutuksenkin.

Pro pitää tärkeänä, että koulutustoimikuntien laajaa alakohtaisiin osaamistarpeisiin liittyvää asiantuntemusta hyödynnetään mm. tutkinnon perusteita uudistettaessa. Ammatillisen tutkintojärjestelmän tulisi muodostaa ehjä ja looginen kokonaisuus, jonka eri osat täydentävät ja tukevat toisiaan ja joka on yksilön kannalta joustava.

Tutkintonimikkeisiin liittyen Pro esittää, että tutkintonimikkeiden ottamista käyttöön myös kaikissa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa harkittaisiin. Tutkintonimikkeiden muodostamisella kaikille aloille ja tutkintotasoille olisi merkitystä etenkin tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja henkilökohtaisen uralla etenemisen kannalta.

Tutkintojen kokonaisuuden kannalta Pro pitää keskeisenä, että kokonaisuus on selkeä niin tutkinnon suorittajan kuin tutkinnon järjestäjänkin näkökulmasta. Tutkintojärjestelmässä on edelleen päällekkäisyyttä mutta toisaalta myös puutteita, mikä ohjaa osaltaan tutkinnon suorittajia suorittamaan tutkintojärjestelmän näkökulmasta epätarkoituksenmukaisia tutkintoja. Pro peräänkuuluttaakin alakohtaisen tarkastelun käynnistämistä. Tähän jatkovalmisteluun olisi kytkettävä tiiviisti teollisuuden työjohto-osaamista palvelevan tutkinnon vakiinnuttaminen osaksi ammatillisten tutkintojen järjestelmää työjohtokoulutuskokeilun ohjausryhmän esityksen pohjalta.

26.9.2013

Tutkintojen muodostuminen

Pro pitää valinnaisuuden lisäämistä tutkinnoissa hyvänä asiana ja katsoo sen lisäävän tutkintojen joustavuutta. Sen sijaan tutkintojen muodostumissääntöihin kaivataan selkeyttä. Muodostumissääntöjen tulee olla koulutukseen hakeutuvalla ja tutkinnon suorittajalle ymmärrettäviä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä tutkintojen henkilökohtaistamiseen ja osana sitä mahdollisuuteen pohtia yhdessä opinto-ohjaajan kanssa mielekästä tapaa hyödyntää valinnanmahdollisuudet tutkinnon suorittamisessa. Ohjauksella on merkittävä koulutuksen laatua edistävä tehtävä.

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen sisällyttäminen perustutkinnoissa osaksi kaikille yhteisiä opintoja on Pron mielestä erittäin kannatettava uudistus. Nopeasti muuttuvassa työelämässä on yksilön hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä omata riittävät työelämä tiedot ja -taidot ja tuntee omat työhön liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Lausunnon keskeinen sisältö

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän tulee jatkossakin kytkeytyä tiiviisti työelämän osaamistarpeisiin. Tässä keskeistä on tutkintojen riittävä laaja-alaisuus ja hyödynnettävyys useammassa kuin yhdessä työpaikassa. Työelämän näkökulmasta on kriittistä varmistaa koulutuksen saatavuus myös pienillä ja pitkälle erikoistuneilla aloilla. Suomessa on erityisesti teollisuudessa paljon sellaisia pieniä aloja, jotka uhkaavat siirtää toimintansa ja työpaikat muualle ellei osaavaa työvoimaa ole Suomessa tarjolla. Tämän vuoksi on huolehdittava erityisesti siitä, ettei tutkintojen yhdenmukaistaminen johda koulutustehtävän siirtämiseen yhteiskunnalta yrityksille. Työelämässä tarvitaan monenlaista osaamista ja osaamistarpeita olisi tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena, joka pitää sisällään niin ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen kuin korkeakoulutuksenkin. Lisäksi Pro kiirehtii alakohtaisen tarkastelun käynnistämistä. Työnjohtokoulutus tulee kytkeä vahvasti tähän jatkovalmisteluun työnjohtokoulutuskokeilun ohjausryhmän esityksen pohjalta.

Riina Nousiainen
koulutuspoliittinen asiantuntija, Ammattiliitto Pro